

Közgyűlésünk

1894. évi december hó 29-én az ujjvárosház közgyűlési termében.

Jelen voltak: **dr. Verédy Károly**, kir. tanácsos, elnök, **Montecuccoli Emma** grófnő, tiszteletbeli elnök, **Etlényi Lajos** és **Ostoics Mihály** alelnökök, a tisztikar és a választmány majdnem teljes számban és vagy 100 tag. **Kamer Mayer Károly** polgárnagy ur és tiszteletbeli elnökünk ő méltósága és **Nagy Jenő** választmányi tagunk levélileg kimentették magukat. Vendégek közül fel kell említenünk: Bornemisza Boldizsár, a m. kir. állami rendőrség főparancsnoka és Liki Géza rendőrfelügyelő, a II. ker. állami tanítóképezde növendékei két tanítónővel és több hölgy meg ur. A berendelt és jutalmat váró 50 rendőr, kocsis, erdőőr, fuvarosok és cselédek.

Elnök ur üdvözli a jelenlevőket és magas röptű szavakban ecseteli állatvédelmi ügyünk állását, kiemeli kiadványainkat és azon fontos határozmányokat, melyek a XI. nemzetközi kongresszuson hoztak és a melyen képviselőnk által részt vettünk. Felhívja már most a közgyűlést és az egyes tagok figyelmét a XII. nemzetközi kongresszusra, mely Budapest székes fővárosban fog tartatni és azon kitüntetésre, hogy a berni kongresszus a rendes 5 évi cyc-lustól eltért és egyrészt tekintetbe véve a mi millenaris kiállítá-sunkat és másrészt az eddig kifejtett tevékenységünket — már két év mulva — a XII. nemzetközi kongresszus megtartására az engedélyt megadta. Megnyitottnak nyilvánítja a gyűlést, felszólítja igazgató-titkárunkat, hogy évi jelentését olvassa fel.

Az igazgató-titkár hivatalos jelentése:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A kereszténység szent hetében vagyunk, még a fülünkbe csöng a hálaadó dal: Gloria in excelsis Deo! A legenda azt mondja, hogy az angyalok ragyogó csoportja énekelte ezen dalt hatalmas kórusban, míg a pásztorok szent áhitattal állották körül a bölcsőt, a szelid barmok melengették lehelletükkel a kisdedet, hogy a decemberi hidegben halálra ne gémberedjenek újszülött puha tagocskái.

A világnak legszebb legendája ez, benne foglaltatik a szá-nalom, a nemes érzés, a határtalan szeretet, mely elégedetté,

boldoggá akar tenni minden lényt e földön, embert és állatot egyaránt.

Két ragyogó geniusz ölelkezik a szeretetnek ez ünnepén, az egyik a haladás, a másik a testvéri szeretet, a humanizmus. A haladásnak a gyermeke átöleli fejletlenebb testvérét, az állatot, és ezáltal az emberi méltóság lajtorján feljebb és feljebb emelkedik, erkölcsi becse mindinkább öregbedik.

Mi is az O. Á. E. tagjai haladni akarunk a korrallal és az előbbi századokban hangoztatott emberi szeretetet kibővítjük humanizmussal; a szánalmat, az irgalmat kiterjesztjük az állatok fölé és minden évben a közgyűlés alkalmával beszámolunk ténykedésünkről.

A mai nappal egyszersmind a 3 évre terjedő ciklus is betelt, ezért nem csak a lefolyt évre kell szoritkozunk, hanem a 3 évet felölelő ciklusra kell kiterjeszkednünk.

Az «Állatok Öre», mely 1891-ben két füzetben szerényen jelent meg, a 92. évben már háromszor, és az utóbbi két évben már megizmosodva és tekintélyes füzet gyanánt évenként 4-szer jelent meg. Mig az előbbi években egy-két oldalos röpiratot adtunk ki, addig a két utolsó évben az azóta megindult «**Állatvédelmi könyvtár**» két tekintélyes kötetét bocsátottuk közre. A «Ne bántsát az állatot» című 45 zamatos, magyar népnyelvén és K. Nagy Sándor törv. bíró és kitűnő tollú író által irt elbeszélésen kívül a híres Elpis Melena által irt «Gemma» nevű állatvédelmi regényt adtuk ki.

Röpirat gyanánt «A madarak tavaszi kiáltványát» és «A hideg zabolá»-t jelent meg, mindegyikét 5000 példányban ingyen osztottuk szét. Egyik tekintélyes napilapunk az «Egyetértés» igen elismerőleg nyilatkozott kiadványainkról. Ugyancsak e ciklusban megjelent az «Állatvédők naptára» immár 3. évfolyamban. 4000 példányban szereztük be és ugyanannyi példányban ingyen osztottuk szét. 1000 példány a kultus, 500 példányt a földművelésügyi miniszter urnak ajánlottuk fel, hogy a néptanítók között a tanfelügyelőség útján osztassa szét. A többi a fővárosi tanítók, tanítónők és tanárok között osztatott el.

Hogy Röck Szilárd — a nagy jóltevőnknek, akaratát teljesítsük először a székesfővárosban létező tanítóképezdek növendékei számára, azután a Budapesten létező középiskolák és végtére az idén 20 vidéki középiskola önképző-körei részére irtunk ki 5—5 forintos pályadíjat, az állatvédelmi eszme terjesztése és meghonosítása céljából. Örömmel konstatalhatjuk, hogy nagy buzgósággal és nagy örömmel csoportosulnak a középiskolai növendékek ez új eszmekör körül, és habár a legtöbb helyről csak az állatok hűségéről, ügyességéről és tanulékonyágáról zengenek, mindazonáltal némely helyről igen figyelemreméltó dolgocskákat kaptunk.

Ugyancsak az idén először irtuk ki a magyarországi tanítónőképezde növendékei számára létesített Elpis Melena pályadíjat. A három budapesti nőképezde közül a r. k. képezde növendékei

közül 7 pályázott a díjra, a szaktanár jelentése szerint 4 dolgozat olyan, mely a díjra pályázhatik.

Mind a négy dolgozat nagy ügybuzgósággal, előszeréffettel, szorgalommal és szép nyelvezettel van írva, kettő értekezés, kettő elbeszélés. «Az állatvédelemről» című értekezés elítéli a vivisekciót, de különösen kikel a gyermek által az élő állatokon, bogár, pille, légy, macska etc. elkövetett csonkítások és gondtalan kinzások ellen. Ez megfelel tehát a nemes báróné intentóinak és jutalomra méltó dolgozat. Szerzője Ambrózy Margit 3. éves tanítónőjelölt.

Az állami elemi tanítónőképezde igazgatósága az alatta álló két intézete közt nem tesz különbséget, hanem együttesen 9 dolgozatot küld a versenyre, 8 köztük az állatvédelemmel általában foglalkozik, csak egy van mely igazi melegséggel és lendülettel ír a vivisekció ellen. Mivel pedig a pályázat értelmében egyenlő jó dolgozatok közül előnyben részesül az, mely az alapítónő «Gem-má»-jában foglalt alapeszméket felölelte, ennek a dolgozatnak, mely «Minden kezdet nehéz» című jeligével van beküldve, odaítélte az első díjat. Dicséretet érdemelnek a «Javulás» című, «Szerencse fel» jeligés elbeszélés és az «Egy fecskepár története» című elbeszélés, mely «Elköltözött messze tájra, Idegenbe, jobb hazába» jeligével van ellátva. E két elbeszélés könnyed elbeszélsmódjuk, csinos nyelvezetük által tűnnek ki.

Miután két megjutalmazandó dolgozat van, azt ajánljuk a tisztelt közgyűlésnek, méltóztassék az első díjat (8.63 kr.) «A szív szava» című dolgozatnak, a második díjat (5 frt) «Az állatvédelemről» című értekezésnek, melyet Ambrózy Margit a r. k. képezdének III. osztályu növendéke írt, odaitélni.

Dicsérettel pedig kitüntetni «A nagymama meséjének» az írónőjét, Kocsy Theodora kisasszonyt, ki a r. k. képezdének 3. éves növendéke, a «Szerencse fel» és «A fecskepár története» című dolgozatok íróit, kik az állami elemi képezdének növendékei.

Ugy mint minden évben az idén is közel 30-szor fordultunk a m. kir. állami rendőrök kapitányságaihoz, hogy a nálunk bejelentett kihágások megtoroltassanak, különböző okok voltak azok, melyek erélyes fellépésre készítettek, így: gyikok agyonostorozása, élő halak felvágása, kutyák kedvtelésből való lelövetése, földásatásoknál az előfogatok hiányossága, csirkék zsákokban való küldözgetése, a postalovak gyalázatos kinézése stb. stb. Egy különös esetet kell itt felemlítenem, hol a szivtelenség, a durvasággal párosult gonoszság egész valóságában mutatkozott. Egy kocsist kényszerítettek tulterhelt és a hóban megakadt kocsijához előfogatot igénybe venni. A kocsis, meg a kocsit kísérő legény, csupa bosszúból és az állatok megkinoztatása czéljából az előfogatúnak hámfáját nem a szekér rudjához erősítették, hanem az egyik ló nyakára csavarták és olyformán vontatták előre, hogy a szegény megkínzott állatnak nyakesigolyái kitágultak, majdnem kiadta páráját az utcán. Ezen barbár kihágásért a legkeményebb büntetést kértünk.

Nemcsak a fővárosi rendőrséghez, hanem a vidékiekhez kellett fordulnunk így Pozsony város főkapitánysághoz, mivel feljelentetett, hogy botrányos borju kinzások fordulnak hetenkint a piaczkon elő, és a pozsonyi járás szolgabirájához, hogy Dévényben szokásossá vált halkinzásokat szüntesse be. Ott ugyanis ünnepi körmenetek alkalmával a halászok élő halakat horogra akasztva visznek körül, ha pedig egy ilyen hal a nap heve és a levegő szárazsága folytán ellankadt, friss vízbe mártják, hogy magához térjen és azután tovább indulnak a felélesztett hallal. A főszolgabíró szíves válaszában kifejtette, hogy szigorú rendelettel egyszer s mindenkorra eltiltotta a hallal való zarándokolást.

Fontos mozzanata az egyesületi életünknek az, hogy fővárosi és az egész országra érvényes állatvédelmi szabályrendeletet dolgoztunk ki és ezen szabályrendeleti javaslatokat a székesfőváros tanácsához, valamint a nagyméltóságu földmívelésügyi miniszteriumhoz nyújtottuk be.

Az előbbi azon záradékkal érkezett vissza, hogy az eddig fennálló szabályrendeletek fentartatnak továbbra is. A miniszteriumhoz benyújtott javaslat még nem érkezett vissza. Abban nemcsak a földmívelésügyi miniszter által, 31,066/92. sz. alatt kisebb élőállatokkal való bánásmód tárgyában kiadott rendeletét teljesen felöleltük, hanem az összes állatokra kiterjed, de főleg a mindennapi eledelre szolgáló állatok miképpen i ölési módjára kiterjeszkedett. Kértük pedig ezt, ami Szászországban és Svajczban már törvény: Hogy az elkábitás nélküli vérbocsátás vagyis az elbódítás nélküli ölés bármely állatfajnál és bármely ölési mód mellett szigoruan tiltassék.

Fordultunk a képviselőházhoz, hogy a mezőgazdaság és mezőrendőrségről szóló törvényjavaslatnál az állatvédők szavát is hallgassák meg, daczára annak, hogy több képviselő javaslatainkat indokolva ajánlotta, nem fogadták el. Nem rajtunk mult, mi megtettük kötelességünket.

A székes főváros tanácsához fordultunk, hogy a társaskocsik közlekedésénél megállóhelyek jelöltessenek ki, hogy a folytonos megrángatás és megállás, a folytonos indítás és ütlegetés megszüntetése végett a lovak ne kinoztassanak. Másodizben fordultunk, hogy az öntözési kocsik vállalkozója lovait jókarban tartsa és harmadszor oly nyilvános kutak felállításáért folyamodtunk, melyek embernek állatnak egyaránt szolgálatokat tesznek. E czélból Mayer Adolf ur aerzeni gépgyár kutait ajánlottuk, melyek czélszerűség tekintetében páratlanok, szolgálnak egyaránt embernek, madaraknak, lovaknak és kutyáknak.

A főkapitánysághoz folyamodtunk a vándorrendőrök intézményének tárgyában, ugyanis azt óhajtottuk, hogy az építkezési területek, a teherkocsik közlekedési vonalain czirkáló rendőrök rendeltessenek ki, kik napjában többször az építkezések helyeit, a földásatási területek, a homok-buczkákat vizsgálnának meg és az előforduló állatkinzások megakadályozására a kellő lépéseket azonnal megtennék.

A lebergi testvéregyesület felszólítása következtében a magy. kir. államvasutak igazgatóságához fordultunk és orvoslást kértünk a sertések rendetlen szállítása és a szállítási uton való etetése és itatása tárgyában, mivel Erdélyben feladott 4 darab hizott sertés közül a négy napi uton, melyen sem nem etettek, sem nem itattak, kettő elhullott. Az államvasutak igazgatósága válaszukban azt írták, hogy az etetés akkor eszközöltetik, ha a feladó eledelről gondoskodik, az itatás pedig Nagyváradon megtörtént. Bővebb felvilágosítást csak akkor adhatnak, ha a hiányzó szállítólevelek beküldetnek.

Fel lettünk szólítva Neumann Adolf ur által Aradról, hogy a hizó-marhák gyorsabb szállítása tárgyában tegyünk valamit, mivel a hizók Aradtól Bécsig 36 és 42 óra alatt küldetnek oda. Az országos állatvédő-egyesület nem egy czégnak, hanem általában mindenkinek akar használni, illetőleg hogy a hizók ne kinoztassanak, hanem mind fedett kocsikban, gyorsabban és az uton is etetéssel és itatással ellátva küldessenek rendeltetésök helyére. Épp ezért Magyarországon levő hizalda-czégekhez akarunk fordulni, eddig Brassó, Temesvár, Nagyvárad, Debreczen, Arad, Ó-Budán és Ujpesten levő czégekhez fordultunk és mihelyt a kellő adatok meglesznek, nagyobb memorandummal fogunk a magyar és az osztrák államvasutak igazgatóságaikhoz fordulni.

Tél, hó idején — ugymint eddig tettük — etetjük a lágnek szárnyasait. Etetjük pedig nov. 15-kétől márczius 15-kéig a belvárosban az Erzsébet-sétatéren. Szokásból etetjük itt a verebeket, bizvást felhagyhatnók az etetést a belváros téerein, mivel az a közönség részéről rendszeresen történik. Alig van tér Budán és Pesten, ahol ilyen rendszeres etetést ne látnók. Ezt a jóindulatot, jószívűséget, jóakaratot mi neveltük a közönségben. Egész házsorok, egész utcák foglalkoznak az etetés nemes mesterségével. Az «*En Ujságom*» előfizetői szolgáltatják az eledelt az árvaházak, a növevledék és képezdék udvarain felállított asztalkák számára. Az egyesület pedig a Sváb- és Istenhegy, a Jánoshegy és Zugliget és végtére a lipótmezőn eteti az erdők és mezők madarait. Köszönettel fel kell említenünk a Hagenmacher, a hengermalom és az első gőzmalom-társaság igazgatóságát, kik mindegyik 100—200 kiló ocsut küldtek ingyen a madarak etetésére.

A mult közgyűlésen elfogadtatott az elnök ur azon indítványa, hogy a millennium alkalmával kongresszus tartassék, e célra nézve elküldöttük meghívónkat az ez évi augusztus hóban Bernben székelt XI. nemzetközi kongresszushoz és képviselőül dr. Szalkay Gyulát küldtük ki, ki ott személyesen és élőszóval meghívásunkat előadta. A meghívás el lön fogadva és így a XII. nemzetközi kongresszus 1896-ban Budapesten meg fog tartatni. Az ide vonatkozó Értesítésünk négy nyelven mind az öt világrész tekintélyesebb egyesületeinek összesen 468 példányban küldetett szét.

A XI. kongresszusról a hivatalos jelentés az «*Állatok öre*» 4-ik füzetében jelent meg. Abból látjuk, hogy ott az állatvédők színe-jáva a következő tételek fölött vitatkoztak:

A vándormadarak nemzetközi védelméről.

A sakterolási ügy állása Svájc és Szászországban.

Az élvebonczolás kérdéséről.

Az egyesületek jobb irodalmi összeköttetéseiről, esetleg egy központi iroda felállításáról.

Mind oly kérdések, melyek minden ország nemzete érdekeltette. Örömmünnepet ültünk, öröm sugárzott az arezunkból, hogy az országok népeinek képviselőivel együtt ülhetünk és azokkal együtt harcolhattunk egy nagy és szent ügyért, a humanizmusért.

A főkapitányság kimutatása szerint állatkinzások miatt elbírált esetek voltak az

1892. évben 298 elbírált esetben megbüntettek:

1078 frt birsággal és 93 napi elzárásban,

1893. évben 478 elbírált esetben megbüntettek:

1174 frt 50 kr. birsággal és 171 nap 6 órai elzárásban,

1894. évben 819 eset jelentetett be 350 rendőr által.

Sajnos az 1894. évben a negyedévi rendes kimutatások teljesen elmaradtak és így nem számolhatunk be a tisztelt közgyűlésnek. Habár az utolsó évről kimutatást nem kaptunk, privát értesítésekből tudjuk, hogy az elbírált esetek túl haladtak a tavalyiakat és a pénz birság is nagyobb volt a tavalyinál.

Három alapító taggal szaporodtunk. A nagyfuvarosok ipartársulata 50 frttal, Neumann Adolf ur 25 frttal, Grimm Gusztáv ur 25 frt és papi Balogh Péter 20 fttal léptek az alapító tagok közé.

Grimm Gusztáv urban az egyesület egy maecenásra akadt, ki kifogyhatatlan bőkezűséggel a rendőrök jutalmazására 100 frtot adott, azon kikötéssel, hogy mindegyik kerületben a legtöbb feljelentéseket tett rendőri közeg 10 frttal jutalmaztassék. Hajlandónak ígérkezett, hogy minden évben a rendőrök jutalmazására, különösen a czirkáló rendőrök jutalmazására, kisebb nagyobb összeget fog adni.

A választmány az utolsó ülésében elhatározta, hogy a munka közben, az uton bajba esett lovak számára mentő-kocsit készített, hogy az elesett, lábát törött lovat rögtön a helyszínéről az állatorvosi akadémiába lehessen vinni és ott gyógykezeltetni. Ha segíteni már nem lehet, a kegyelmi döfés adassék neki. Mostanában a lábát törött lónak 5—6 órát, néha reggeltől-estig ott az ut szelen fetrengenie kell, míg végtére a peczér rozszant kocsijára rakja és vágatva tovább siet vele.

Ilyen 700 frtba kerülő mentő-kocsi beszerzése a legközelebbi teendőink közé tartozik, minden tag felkéretik e nemes célra néhány fillért szentelni és a titkárságtól egy gyűjtő ivet kérve a nagy közönséget adakozásra felszólítani.

A felállítandó mentő-kocsi beszerzésére Grimm Gusztáv ur rögtön 150 frtot jegyzett.

Egy másik maecenásunk Kéller Lajos ur 100 frtot küldött az igazgatóknak, hogy azt belátása szerint használja fel. Az igazgató Kéller Lajos-féle stipendiumot alakított a VI. kerületi állami

reáliskola önképzőköre számára, a kamatot azon növendék kapja, ki a legjobb állatvédelmi cikket írja.

A volt földművelésügyi miniszter gróf Bethlen András humánus ügyünknek pártolója az idén is tevékeny munkálkodásunk további fejlődésére 200 forintot utalványozott.

A temesvári tanító-testületnek egyik kiváló tagja Kramer Frigyes folyamodott az egyesülethez, hogy az általa kiadandó olvasókönyv számára néhány állatvédelmi cikket küldjünk. A kívánt cikkeket elküldöttük.

A hevesmegyei tanító-egyesület Gyöngyösön azíránt folyamodott, hogy a kiadványunkat küldjük meg könyvtára számára. Meg is cselekedtük.

A zágrábi testvéregyesület nagy örömeinek adott kifejezést, hogy a XII. kongresszus Budapesten tartatik, ők aktív tevékenységet ki akárnak fejteni, a mennyiben a kiállításon is részt akarnak venni, alkalmas előadóról gondoskodni és egyszersmind a kongresszus tagjait Zágráb város megtekintésére felkérni. Egy kitünőnek bizonyult ebfogó szerszámot ajánlottak, a mit kipróbálás céljából be is szereztünk.

Ezek voltak tisztelt közgyűlés, azon mozzanatok, melyek a lefolyt évben felmerültek, előbbre vittük most is egyesületünk ügyét szorgalmas munkával és reményleni akarjuk, hogy az egyes tagok hathatós támogatása mellett ezentul is hazánk kulturális viszonyaink jobbra fordulásán mi is mákszemnyivel hozzájárulhatunk. Méltóztassanak jelentésemet tudomásul venni.

Budapest, 1894. december 29-én.

Dr. Szalkay Gyula,

igazgató-titkár.

2. Az igazgatói jelentés örvendetes tudomásul vétetett.

3. A választások megejtése végett a közgyűlés 5 percre felfüggesztetett és az elnök által kinevezett szavazatszedő-bizottság: Schwetz Vilmos, Szidanits Ferencz és Hangl József megkezdte működését és a szavazólapok gyűjtését. A megejtés után a közgyűlés fonala megint felvétellett.

4. Olvastatik a pénztáros évi jelentése, (lásd e füzet végén) mely főösszegben az egyesület vagyonát 1740 frt alapító összegből, 227-85 frt Elpis Melena, 100 frt Kéler Lajos alapból és 890 frt 43 kr. készpénzből és 12 drb 10 frankos aranyértékből állónak tünteti fel. A felülvizsgáló bizottság jelentésének felolvasása után a számadást tudomásul vette a közgyűlés és a felmentvényt megadta.

5. Monostori Károly állatorvos akadémiai tanár ezután felszólított bejelentett előadása: «a szemellenzők káros hatásai» megtartására. Az igen érdekes és tanulságos szakelőadást nagy érdeklődés között hallgatta meg a közgyűlés és az elnök indítványára köszönet is szavaztatott a tanár urnak. Az előadás egész terjedelmében olvasható e füzetben.